СВОБОДА



SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 186. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 12. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 186. Jersey City, N. J., Friday, August 12. 1927. THREE CENTS

САККО І ВАНЦЕТТІ ХВИЛЕВО ВРАТОВАНІ

ГОВЕРНОР ФУЛЛЕР І ЕКЗЕКУТИВНА РАДА ВІДРОЧИЛИ ЕКЗЕКУЦІЮ ДО 22. СЕРПНЯ. — РІШЕННЄ ПРИЙШЛО 20 МІНУТ ПЕРЕД ЧАСОМ, КОЛИ САККО І ВАНЦЕТТІ МАЛИ ИТИ НА СТРАЧЕННЄ.

БОСТОН, 11. серпня. — Коли вже всі приготовання були пороблені що до страчення Сакка, Ванцетті і Мадейроса і всі вони ожидали візвання відійти до смертної келії, повідомлено телефонічно заряд вязниці, що говернор Фуллер відложив екзекуцію до 22. серпня. Засуджених повідомлено про те о год. 11.30 ночею. О 12.05 бувби вже спалений електричним дротом Мадейрос, а за ним Сакко і Ванцетті.

На Сакка не зробило це звільнення ніякого враження, Ванцетті врадувався тим, бо має надію побачитися з сестрою, що в дорозі з Італії до Америки. Обі вони не приймають далі їди. Сакко не їсть вже 24 дні.

Відложення кари смерти на Сакка і Ванцетті відбилося радісним відгомоном в вязниці. Не тільки вязничний директор Вилієм Гендри, але і вся сторожа були раді з такого зарядження.

Справа Сакка і Ванцетті находиться тепер в руках Сендерсона. Коли він узнасть карне поступованнє в справі засуджених за ошибочне, справа відійде до Супрім Корту. Всі инші легальні заходи оборонця Артура Гилля були відкинені.

РАТУЮТЬ ВСІМИ МОЖЛИВИМИ СПОСОБАМИ.

ПРОСЯТЬ ПАПУ, ЖІНКУ ПРЕЗИДЕНТА КУЛИДЖА І ДРУГИХ О ІНТЕРВЕНЦІЮ В СПРАВІ САККА І ВАНЦЕТТІ.

НЮ ЙОРК, 10. серпня. — Великі маси народу ожидали біля Юніон Сквер і по инших місцях бюлетину що до судьби Сакка і Ванцетті, а коли прийшла відомість, що страчення відложено, чути було всюди оклики радости.

Комітет Оборони не тратив ні часу ні надії, а вживав далі всіх можливих средств, щоби ратувати засуджених. Між иншим вислав він телеграми до папи в Римі і до Миссис Кулидж з просьбою о інтервенцію в справі Сакка і Ванцетті в говернора Фуллера.

ВИБИРАЛИСЯ ДО ЛЕТУ З САН ФРАНСИСКО ДО ГОНОЛЮЛЮ. — ЛІТАК РОЗБИВСЯ ПРИ ПРОБНІМ ЛЕТІ.

САН ДІЄГО, Кал., 10. серпня. — До численних жертв авіятики треба дочислити дві свіжі могили. Лайтнанти Джордж Ковелл і Ришард Ваггенер вилетіли з міста до Пойнт Льома, щоби випробувати машину, яка була надпсулася. По тій пробі мали відїхати до Сан Франсиско, щоби звідтам пуститися в дорогу до Гонолюлю. Аероплян підносився дуже гарно, а ліве крило довгий час майже дотикало землі. Через те вдарив він в таму і розбився. Вибух огонь, який в одній секунді обхопив аероплян і обох летунів, які згинули на місці, бо ратунок був неможливий. Один з них полишив жінку і двоє дітей, а другий мав саме женитися.

Кажуть, що оба вони вилетіли мимо остороги механіка, щоби не пускатися в дорогу, заки не випробується добре машини.

ПАМЯТНИК ДЛЯ ЧОТИРОХ ПРЕЗИДЕНТІВ.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ КЛАДЕ УГОЛЬНИЙ КАМІНЬ.

РЕПІД СИТІ, Савт Дакота, 10. серпня. — Вести будуть незабаром місцем, на якім буде видніти величавий памятник, присвячений чотиром найбільшим американським президентам: Вашингтонови, Лінколнови, Джефферсонови і Рузвелтови. Памятник стане на збочах гори Рушморе. На свято заложення угольного каменя під будову того величавого памятника прибув президент Кулидж і виголосив святочну промову. Президент був вбраний як кавбой. Президент підніс в своїй промові кожного з тих президентів, для яких буде поставлений памятник. Вашингтона представив як першого державного мужа, що дав тверді основи американській свободі, Джефферсона, як того, що збудував американську самоуправу і предбачував велич і призначенне Америки, Линколна, як того, що виборов для всіх свободу, а Рузвелта, як того, що завів в Америці політичну ще й економічну свободу.

Говорили ще рівнож і другі бесідники. Памятник буде готов за чотири роки.

ХТО СИЛЬНІЙШИЙ: КОРОЛЬ ЧИ ПРОГИБІЦІЙНИЙ АГЕНТ?

ШИКАГО, Ілл., 10. серпня. — Мек Карті боронив перед судією свого клієнта, до якого дому зайшов прогибіційний агент без відповідного дозволу, себто варанту. В своїй обороні покликався він на Блекстона, який писав: „Грім може вдарити в мій дім, може засипати його сніг, або залляти дощ, але король не має права вступити до нього". На те відповів комішенер Джеймс Глесс: То всьо може бути правда, але що значить король супроти прогибіційного агента. І не випустив Френка Валлса, а тільки віддав справу перед Гренд Джурі.

БУДЕ МОГЛА ВИДЕРЖАТИ 65 МИЛЬ НА ГОДИНУ.

ДІТРОЙТ, Миш., 10. серпня. — Дзсель Форд, президент Фордової компанії, заявив, що новий модель Фордової кари вже готов і піде на ринок в найблизших тижнях. Кара вже випробувана у всіх частинах. Вона буде зуживати ще менше газоліни, як дотеперішний модель і буде в силі зробити 65 миль на годину.

ЧИ МАЄТЕ $40.53 В КАСІ?

ВАШИНГТОН, 9. серпня. — Коли не маєте в кишені чи в банку $40.53 — то щось з вами не теє. Бо тільки повинні ви мати, коли зважити стейтмент Державної Скарбниці, яка подає, що між 117,061,000 американських жителями курсує $4,744,415.637 паперового гроша і срібної монети. На кожду особу припадає $40.53.

ЖИДИ ОСЕЛЮЮТЬСЯ ТАКОЖ І НА СИБІРІ.

МОСКВА, 8. серпня. — Філія жидівського товариства „Озет" в Омську, на Сибірі, одержала від совітського правительства дві тисячі десятин землі, в ціли поселення там жидівських кольоністів. Дарована земля під жидівські оселі находиться 25 верст від Омска. Згадане товариство „Озет" задумує основати там три жидівські комуні, у яких осяде 56 жидівських родин, що числять 291 осіб.

ТРОЦЬКИЙ ПОКИНЕ СОВІТСЬКИЙ СОЮЗ.

ШТОКГОЛЬМ, 9. серпня. — Часопис „Дагенс Нигетер" доносить, що Лев Троцький, один з провідників опозиції в комуністичній партії, прибуде до Штокгольму сеї осени, щоби там стало замешкати. Його приїзд до Штокгольму уважають за певний з тої причини, що він закупив вже там дім.

ЧИМ ТОРГУЄ ПОЛЬЩА.

На конгресі для боротьби з проституцією і з торговлею живим товаром, себто бідними дівчатами до публичних домів, що відбувся недавно у Лондоні, стверджено, що Польща доставляє до Північної Америки аж 86 процент усіх дівчат, що ідуть до публичних домів. От чим богата Польща і якого „товару" доставляє вона найбільше на заграничний ринок!

ВПЛИВ ШУМУ НА РОБОТУ.

Німецький психо-технік професор Саксенбург опублікував з Берліні чимало цікавих даних про ділання шуму на видатність праці. На його думку шум у великій мірі впливає негативно на продуктивність всякої праці й тому у фабриках і майстернях, де гамір і шум неминучі, радить він робітникам вбирати спеціяльні наушники. З такими наушниками збільшується видатність праці о половину. Твердить він теж, що й абсолютна тиша впливає некорисно на фізичну працю, тому в одній тютюновій фабриці введено за його ініціятивою автоматичну сопілку, яка грає підритм виконуваної праці. Але здається, що видатність кожної праці залежить таки від ...охоти.

ТАКОЖ ВІДПОВІДЬ.

Російський комісаріят освіти розписав анкету до управителів шкіл; в анкеті були ріжні питання а м. и. таке: Скільки прогульок урядив заряд школи в близькі околиці? — На це питання відповів один учитель забайкальської школи так: „Прогульок жадних не уряджувано — тому, що тут нема абсолютно жадних околиць!"

ГРАДОВА БУРЯ НА ВОЛИНІ.

Село Волошки, ковельського повіту, а також і сусідні села, як Колодежно, Уховець та ин., навістила страшна градова буря. Найстарші віком люде не памятають подібного. Величина градин сягала розміру гусиного яйця. Градина важила до фунта.

Буря зривала дахи, перекидала клуні. Рами в вікнах поломані, багато людей покалічено градом. Шкоди незвичайні. Жита вбиті в землю так, що їх ані скосити ані приорати. Нужда страшна, людність пригноблена, не знають що чинити, де звернутись за порятунком.

ІЗ ЛЬВІВСЬКОЇ ХРОНІКИ.

Під Кульпарковом кількох бандитів обстрілювало поліцаїв замісць показати легітимації; 4-ох з них сидить у холодній. — 25-літня Анна Филип випила отруту в самовбивчім намірі; те саме зробив Риш. Міляневськи, Іван Смик шлюсар і служниця Параньна Гарасимів, за те, що посудили її в крадіжі 50 зол. — Поліція перевірювала чистоту львівських пекарень і прийшла до висновку, що найкращим способом на чистоту є брудні зачинити; тепер в 8-ох, де був бруд, зразкова чистота. — Із власного балькону впав урядовець магістрату Пйотровський, коли ввійшов туди вечером, не знаючи, що балькон направляють. Він має 23 років, а носить титул „емерита".

ГИНУТЬ ЯК МУХИ.

У Винниках утопився добровільно в кериниці богослов Пилип Йона, що недавно приїхав з Праги — Львівське жіноцтво надалі розчароване життям: знову одна 16-літня невідома і друга 20-літня, служниця Гарасим, зїли отруту. — У Варшаві уч. VII. кл. гімн. Черський застрілився, лишаючи записку, що „має недужу душу". — Одночасно в Пруті, біля Коломиї, втопилася 20-літня семинаристка Піндус і 8-літній хлопець Тимочко.

РІЖНІ РЕКОРДИ.

До гарного віку 105 літ дожила еспанська акторка Ата Гонзальвос, що до останніх літ грала на сцені і вміла з 1000 роль на память. — У Тель-Авів (Палестина) 4-ох комуністів насильно влило жидівському студентові велику порцію рицинового олію за його статті. — У Лондоні паде дощ уже три тижні; це спонукало тамошніх вуличних овочевих торговців-Італійців дати на спільну Службу Божу, з прохання посухи. — У Торіно зробили цими днями такий експеримент: цирковий сміливець Уго Цуккіні заліз у дуло великої гармати, прикріплений до великанського пера і дав себе вистрілити, мов кулю. Пілдетів на 40 метрів угору і впав у віддалі 100 м. до приготованої там сітки, цілісний і вдоволений. — На клініці у Будапешті ведуть уже рік цікаві наукові досліди, як лічити рака отрутою ціянкалі. Досліди роблені на звірятах дали добрі висліди; є надія, що згодом цей середник приноровлять до людей.

КОХАЮЧИЙ МУЖ.

У Тарнові якийсь добродій Лазарський, що ставав перед судом у сепараційній справі, найшов новий спосіб, як виграти процес: витягнув з кишені револьвер і під його дулом примусив суддю, щоби взяв від жінки присягу, що вона зрікається сепараційної скарги. Револьвер був без кулі.

ЧИ ЛІКАР МОЖЕ БИТИ ПАЦІЄНТА?

На це питання дав потверджуючу відповідь суд у Гетінгені (Німеччина) у всіх інстанціях. Обставина була така: мати привела до операції свого 8-літнього синка. Цей кусав, копав і щипав, так, що лікар був безсильний. На другий день мати вернулась із синком, домагаючись операції конче, і заявила, що може з ним зробити, що хоче. Лікар дав хлопцеві два добрі стусани і операція пішла добре. Тоді мати подала лікаря в суд, за те, що бив її сина. Суд лікаря звільнив.

ЯК ПОЛЯКИ ГОДУЮТЬ СВОЄ ВІЙСКО.

В Березині, недалеко Ковля, впало жертвою затроєння несвіжим мясом 800 жовнірів, з котрих 300 тяжко хорих. Слідство виявило, що жовнірів нагодували мясом здохлої свині.

СМЕРТЬ ВІД ПОПАРЕННЯ.

Славна польська оперова артистка Невяровська впала жертвою нещасливого случаю, при пранню сукні бензиною. Підчас прання в переділі вагону, на віддалі, горіла спіртова машинка. Нагромаджений у вагоні бензиновий газ вибух і запалив убрання, що було на артистці. Нещасна вибігла з вагону і тим ще більше посилила ділання вогню; впала непритомна на залізничі шини. По 12 годинах страшної муки вмерла в шпитал від сильного попарення на цілому тілі.

ЗАРІБКИ ФІЛЬМОВИХ „ЗВІЗД".

По даним найновійшої статистики річний зарібок кінових артистів представляється в слідуючих цифрах: комік Гарольд Ллойд дістає 2,000.000 долярів; Чарлс Чаплін — 1,125.000 долярів; Доглес — 1,000.000 долярів; Мейри Пікфорд — 1,000.000 долярів; Глььорія Свенсон — 1,500.000 долярів. Далі йдуть 6 менших „звізд", що дістають річно поверх ½ міліона долярів.

15 маленьких „звізд" заробляють поверх 100.000 долярів.

Середний місячний зарібок нашого найкращого актора виносить місячно, при „гарних обставинах", 100 золотих, себто на рік 132 доляри.

Можемо себе тішити тим, що й ми маємо „звізди", яких простим оком не видко...

УКРАЇНСЬКА НАФТА ЗАЛИВАЄ ЧУЖІ КИШЕНІ.

В Морозниці бориславського нафтового району вкрито новий шиб, глибокий на 1526 метрів. По провізоричному обчисленню новий шиб видає на добу 6 вагонів ропи.

ТРОЦЬКОГО І ЗІНОВЄВА НЕ ВИКЛЮЧЕНО З КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ, ЛИШЕ УПИМНЕНО

ВОНИ І НА БУДУЧЕ БУДУТЬ КРИТИКУВАТИ ПОЛІТИКУ ПАРТІЇ.

МОСКВА, 10. серпня. — Екзекутивний Комітет і Центральна Контрольна Комісія Комуністичної Партії рішили відтягнути внесок на виключення Л. Троцького і Гр. Зіновєва за нарушення партійної карности. Рішено лише упимнути їх за їх заяви, у яких вони висловили опозиційні погляди.

Так Екзекутивний Комітет як і Центральна Контрольна Комісія закінчили саме 12-дневну дискусію над питаннями дотикаючими міжнародної політики, економічного положення і життя у Комуністичній Партії.

Троцький, Зіновєф, Каменєф, Раковський і инші члени опозиції заявили, що будуть „льояльно боронити краю проти імперіялізму", під кермою Центрального Комітету, однак застерегли собі право критикувати політику Комітету. У дальшій своїй заяві, сказали вони, що стоять при тім переконанню, що „навіть в часі війни членам партії повинно бути дозволене критикувати і справляти політику Центрального Комітету, коли вона є невідповідна і несправедлива".

ІРЛЯНДСЬКІ РЕСПУБЛИКАНЦІ ВХОДЯТЬ ДО ДЕЙЛ ЕРІН.

РІШИЛИ ПІДПИСАТИ ПРИСЯГУ ВІРНОСТИ АНГЛІЙСЬКОМУ КОРОЛЕВИ.

ЛОНДОН, 10. серпня. — Ірляндські посли республиканської партії у Вільній Державі, Ірляндії, видали вчера заяву, що у пятницю зложать присягу вірности королеви і засядуть у Ірляндськім парляменті, Дейл Ерін. Сю заяву підписали усі 45 послів республиканської партії, разом з їх провідником, професором Де Валерою.

Се рішення республиканських послів означає упадок правительства Косгрейва і прихід до власти робітничого правительства. Се послідне станеться на підставі порозуміння між республиканською і робітничою партією, з котрих послідна утворить робітниче правительство при підперттю капітана Редмонда і Національної Ліги. Головним завданням нового правительства буде змодифікувати присягу вірности, засягкувши вперед ради британського правительства.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧІЯНГ-КАЙ-ШЕКА ПЕРЕНОСИТЬСЯ ДО ШАНГАЮ.

ОДИНОКИЙ РАТУНОК ДЛЯ НЬОГО Є ПОГОДИТИСЬ З ПРАВИТЕЛЬСТВОМ У ГАНКОВ.

ШАНГАЙ, 10. серпня. — Праве крило націоналістичного правительства, з осідком в Нанкінг, хилиться видимо до упадку, одержавши сильну поразку з рук генерала Сун-Хуан-Фенґа. Сего догадуватися можна з розпорядження голови сего правительства, Чіянг-Кай-Шек-а, у якім він приказує свому міністерству перенестись з Нанкінгу до Шангаю.

Обі націоналістичні китайські партії бачать тепер, що одиноким ратунком для правительства в Нанкінг є погодитись з лівим націоналістичним правительством в Ганков, з яким воно недавно розійшлось. Міністер правительства в Ганков, Сунг, мав заявити кореспондентови англійської преси, що саме ведуться переговори у тій справі, не сказав однак, чи увінчаються вони успіхом, лише стверджив, що Ганков надіється, що не треба буде битися з правительством в Нанкінг.

КОМУНІСТ ПОКАЛІЧИВ УБИЙНИКА ВОЙКОВА.

ВДАРИВ ЙОГО ЗАЛІЗНОЮ ШТАБОЮ.

БЕРЛІН, 10. серпня. — Тутешний соціялістичний часопис „Форвертс" помістив телеграму з Варшави, яка подає, що Бориса Коверду, убийника російського посла у Варшаві, П. Войкова, покалічив залізною штабою у вязниці Гравденц, його товариш вязень.

В дешеші говорять дальше, що згаданий вязень, який покалічив тяжко Коверду, заявив, що є комуністом і покалічив Коверду з пімсти за замордовання Войкова.

Коверду засуджено, на досмертну вязницю.

НІМЕЦЬКИЙ ЛЕТУН КЕННЕККЕ ПРОГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ВИЛЕТУ В СУБОТУ.

БУДЕ СУПЕРНИЧИТИ З ЛІТАКАМИ ЮНКЕРС-А ЕВРОПА І БРЕМЕН.

БЕРЛІН, 10. серпня. — У Німеччині ніхто не сумнівається, що її летуни перелетять океан і дістануться до Ню Йорку.

Летун Отто Кеннекке випробував свій літак „Каспар" у 18-годинним леті і вибирається ним зі своїм товаришем, графом Сольмо Лявбах, до Берліна, звідки полетять до Кольонії, а звідтам у суботу виберуться оба до Ню Йорку.

Рівночасно з літаком Кеннекка „Каспар" вилетять також оба літаки Юнкерс-а, Европа і Бремен. Вони будуть летіти понад Ганновер, Голяндію, Англію і Ірляндію. Обставина, що субота се тринацятий день місяця, не відстрашить летунів від їх постанови розпочати перелет понад океан.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВСЕ ЩЕ СКЛАДАЮТЬСЯ НА ПОХОРОН

Одна з членкинь У. Н. Союза в Клівленд, О., переслала до нас новинку про похорон одного Українця, який з надмірного пиття самогону, чи з иншої причини, закінчив самогубством. Полишив він жінку і пятеро незаосмотрених діточок. До У. Н. Союза ні до другої організації не дався намовити, через те й не мав ніякого обезпечення, а рівнож і не залишив ніякого маєтку. Помер так, що не було родині защо його поховати. Милосерні наші жінки пішли між люде і зібрали $65 та якось поховали.

Наша членкиня хоче тим фактом вплинути на наших жінок, щоби вони змусили своїх чоловіків, щоби вони вступали до асекураційних організацій і забезпечували себе на випадок нещастя. Вона зазначує далі, що треба вже раз скінчити з колектованнєм на похорон для тих людей, що кпять собі зі всяких наших організацій. Таке колектованнє є якраз перешкодою в зорганізованню наших людей. Хай кождий бачить власними очима похорон опущеної людини, а тоді може буде менше нещасть між нами і менше нещасливих і незаосмотрених вдів і сиріт.

З огляду на добро загальне і особисте кождого з нас треба таки станути на становищу нашої членкині з Клівленд. Не можна вже довше толерувати серед нас тої байдужности, яка грозить нещастем бідним, невинним дрібним дітям. Не можна і з національного боку терпіти того встиду, коли Українець стає предметом погорди серед чужинців, коли на него складаються як на того немічного жебрака тільки тому, що він в своїй заскорузлости і впертости не хотів вступити до запомогової організації. І то в тім краю, в якім є заасекурованих 60,000,000 людей на $79,950,000,000. Читайте ті цифри, що їх подає статистика і тягніть консеквенцію. Нема майже дозрілого мущини в Америці, який здоров і працює, а який не був би забезпечений на випадок нещастя. Ці обчислення відносяться до минулого року, бо сего року квота, на яку тут люде обезпечені, дійде до казочної суми $100,000,000,000.

Між многими асекураційними товариствами видніє і наш У. Н. Союз. Сповняє він дуже важке завданне, бо наклонює до забезпечення найбільш під тим зглядом консервативну українську іміграцію в Америці і хоче довести до цего, щоби не було між нами ні одного незабезпеченого свідомого Українця. Переломили ми леди і зорганізували вже сильну армію, але та армія має тепер зробити ще один великий наступ і зломити тих, які ще не є в організації, а на яких похорон доводиться нашим громадянам складати. Складок на похорон не повинно вже більше бути між нами, бо за похорон має подбати У. Н. Союз. Але передом треба до него належати.

ЧИ УПАДЕ ФАШИЗМ В ІТАЛІЇ?

Один з европейських дневникарів мав недавно розмову у Парижі з проф. К. Сальвемінім на тему: „Будуччина італійського фашизму".

Професор Сальвеміні, бувший професор історії на університеті у Фльоренції та бувший посол до італійського парляменту 1919—1921), перебуває тепер на примусовій іміграції у Франції. Ся італійська іміграція у Франції є тепер дуже чисельна. Французьке правительство цілком її не попирає, але роблять се французькі масони, радикальна партія, соціялістична партія і симпатизуючі з соціялізмом робітничі організації.

Італійська протифашистська іміграція у Франції зорганізувала „спільний фронт", що зоветься „Концентраціоне антіфашіста". а органом сеї організ. є тижневик „Ліберта". Фронт цей творять ліберали, демократи, республиканці, соціялісти і синдикалісти. Проф. Сальвеміні до ніякої зі згаданих висше партій не належить, але працює спільно з „Концентрацією".

— Щоби зрозуміти положення в Італії, говорив проф. Сальвеміні, не треба забувати про обставини, серед яких фашизм міг перевести державний переворот у дні 28. жовтня 1922 року. Фашизм викликали: загальне невдоволення з парляментарної управи, гроші, які дав великий промисл, і тихе поперття ґенерального штабу. Всі противники фашизму признають, що в 1922 році внутрішне положення в Італії було лихе. Парляментаризм не міг відновитись. Провідники старих партій не уміли позбутись старих лихих навичок, не потрафили вляти нового змісту в демократичну форму устрою. Не дивота, що серед таких відносин дорога для побіди фашизму була облекшена. Без того він не відніс би ніколи побіди, бо його провідник і вдохновитель Беніто Муссоліні не є ані державним мужем, ні вченим, ні фільозофом. Однак він є знаменитим аґітатором, вивченим у соціялістичній школі.

Фашизм поширився головно зі страху перед поширенням комунізму в Італії. Фабриканти і промисловці дали гроші — а ґенеральний штаб армію. Крім сего фашизм попер ще італійський король Емануїл, який тепер є того переконання, що стратить престол, на случай, колиб фашизм упав.

На запит дневникаря, чи фашизм упаде, відповів проф. Сальвеміні, що він без сумніву упаде за рік, чи за кілька, головно через те, що фашисти в Італії, подібно як комуністи в Росії, становлять величезну меншість народу, меншість, яка окружена довкола непримиримою ненавистю. Мимо симпатичного становища деяких італійських епископів і ордену Єзуїтів до фашизму, значна більшість італійського духовенства є рівнож противна фашизмови, та покищо прикриває свою неохоту до нього. Свящ. Дом. Стурцо, провідник католицької, однак дуже радикальної хлопської партії в Італії, що перебуває тепер в Лондоні, далекий від симпатизовання з фашизмом. Позірно не має він тепер ніякого впливу в Італії, але як тільки поховзнеться фашизмови нога, він готов наново відзискати давні впливи. Армія, о скільки се ходить о її провідників, солідаризується з фашизмом; мужва є байдужа; однак на поваленя фашизму через ворохобню військову числити не можна. Інакше мається справа щодо робітників. Премієр Муссоліні хвалиться, що богато робітників належить до його корпорацій. Однак вони належать тому, бо ті корпорації підпирає правительство. З сего одначе нічо не слідує. Коли фашизм захитається, вистарчить змінити секретарів тих корпорацій, а в організаціях повіє сейчас протифашистським духом.

Також не можна і подумати про се, щоби робітники погодились з фашизмом.

Се є неможливе від 10. червня 1924 року, себ то від хвилі замордовання приятелями Муссолінього соціялістичного посла до італійського парляменту, Маттеотті.

Тоді то повстав в Італії міт Маттеотого, який протиставиться мітови Муссолінього. Сей послідний полишиться в умах італійських робітників тим, що убив їх героя — Маттеотті. Се є страшне оружжа проти фашистів.

А на питання дневникаря, хто повалить фашизм, чи може італійська іміграція, — відповів проф. Сальвеміні, що фашизм повалить внутрішна революція. Сего діла потрафить довершити тільки боротьба з нутра. Завдання італійської іміграції є обмежене: по перше, вона не має права розказувати нікому, бо сама находиться в безпеці заграницею; по друге, її обовязком є думати, приготовляти плян і виробляти прихильну опінію заграниці для противників фашизму.

На питання, звідки антифашисти возьмуть оружжа, відповів проф. Сальвеміні:

— Муссоліні роздав своїм людям, поза міліцією, около 380,000 крісів, щоби могли почуватися безпечними. Є се найбільша похибка, яку він поповнив, бо доля тих крісів є невідома, а кожний патик має два кінці.

Уявім собі, що фашизм повалено. Чи на то, щоби Італія відзискала державний устрій, який, як ви згадали, не був без похибок і тому не удержався під напором фашизму? — спитав ще дневникар.

На се відповів проф. Сальвеміні так:

— Нема ідеального державного устрою. Народи приневолені вибирати менше лихо. А тим меншим лихом є парляментарний державний устрій. Треба його лише відновити і поправити.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Научні виклади.

В Українськім Робітничім Домі при ул. Вест Шикаго і Кемпбел будуть відбуватися кожної неділі наукові виклади. Перший виклад виголосить проф. др. Олександер Сушко на тему: „Аскетично-революційний світогляд Івана з Вишні", славного черця і патріота, що жив і навчав наш нарід літ тому 300.

Науку попередять добірні вокальні та декляматорські попиpropи визначних українських артистів в супроводі оркестри

Др. Остап Грицай (Відень).

ПОКЛИК У СПРАВІ ЗАКУПНА ХАТИ ДЛЯ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

Українські громадяне і громадянки!

У вересні ц. р. буде весь культурний український світ обходити святочно Ювилей 40-літньої письменницької діяльности Ольги Кобилянської, найвидатнішої письменниці Буковинської України та одної з передових жінок в історії духової творчости України взагалі. Те, що Ювилятка вложила у скарб нашої культури протягом важкого сорокліття своєї невсипущої, все найвисшими ідеалами кермованої творчої праці — це сьогодня дорогоцінне добро нашої духовости, прикраса українського письменства, живуще жерело духового підйому для громадянства України на всіх просторах нашої Рідної Землі. Не тут місце розбирати подрібно все те культурне богацтво, яким обдарувала нас письменниця Кобилянська, верстаючи від самого початку в трудних життєвих обставинах свій творчий шлях. Пропамятне значіння творів Ювилятки в переломову добу визвольних і культурних змагань України — зокремаж українського жіноцтва — оцінила вже з належним признанням історія нашого письменства і її завданням буде вести цю працю й далі. Тут нам годиться зазначити тільки те, що сорокклітний творчий труд Ольги Кобилянської звязаний тісно з нашою боротьбою проти духової темнови в народі, проти духового і матеріяльного порабощення української людини, проти перегнилих традицій невольницьких століть нашого життя, особливож у відношенню до українського жіноцтва. Хоч усе на сторожі ідеалів найвисшої, чисто творчої Краси, не забувала **громадянка** Кобилянська ніколи про найконечніші духово-просвітні потреби в шарах суспільних низів народу. Вона, авторка геройської пісні про мужицьку „Землю", працювала для їх культури і просвіти з пожертвуванням усіх своїх сил і свойого великого таланту, і стоїть нині як Каменярка на шляхові до Поступу й Волі гідно обік Івана Франка. Як в области жіночого питання так і в ціловиді нашого національного життя нині — Ольга Кобилянська Революціонерка і Світлоносиця, яка силою свойого Слова прояснила могутньо не тільки овиди духової Буковини, але й усеї України, заступаючи послідовно і неструджено ідею визволення в її найкрасшім і найглибшім значінню.

Тимто, Українські Громадяни і Громадянки, годиться нам підійти до грядучого Свята нашої письменниці як до великого національного свята, і зєдиненими рядами всього українського громадянства дати на очах усього культурного світа доказ того, що ми, Українці, зріла Нація, яка вміє гідно шанувати творців своєї найвисшої культури. Це наш національний обовязок саме що-до Ольги Кобилянської, і то святий обовязок. Бо саме нині ця наша велика письменниця живе на румунській займанщині в тяжких матеріяльних обставинах, перебула дуже важку недугу, і після сорокліття страдницької праці

не має навіть власного кутка, жиє як комірниця в сутеренах, просто вбивчих для Її здоровля, і мусить в такій страшній невигоді продовжати свою творчу працю. Чи 40-міліоновий нарід України не в силі здобутися на те, аби для своєї гордині, для Ольги Кобилянської, для Царівної свойого Духа в подяку за Її сорокклітний подвиг

подбати про власну хату?

А можемо це зробити саме під теперішню хвилю, бо є нагода набути для письменниці скромний домок в Чернівцях, із садочком, на закупно якого треба ще суми 1000 (тисяч) долярів. Нагода виїмкова, бо виїмково низька ціна. Речинець зложення цих грошей — до кінця вересня ц. р.

Так спішімся — цеж буббі найкрасший ювилейний Дар Народу для своєї Світлоносиці! І найкрасший памятник жертвенности народу, особливож українського народу в Америці, жертволюбивість якого запише історія нашого часу золотими буквами як національне геройство.

Українці!

Колись то Поляки подарували свойому Сєнкевічові великопанський Обленгорек в подяку за те, що він як письменник служив їм вріно, і все, що не було Польською і Поляком, обкидував такою грязюкою свойого брехливого слова, як те все, що він понаписував про наше преславне Козацтво. А ми, Українці, які ми завдячуємо нашій Кобилянській твори, перепоєні ущерть духом Правди, Краси та пречистим вогнем революційної думки, ми не малиб навіть здобутися на те, щоб допомогти Їй

добути власної хати?

Тепер, на Її старі літа, коли Вона знеможена недугою і потрібує хоч сякого-такого достатку й вигоди? Чим же проти цього є сума $1,000? І чи не малий цей дар в порівнанню з міліонами творчих думок, розсипаних в Її творах, якими будуть кормитися ще й душі найдальших поколінь України?

Українці, а головно Ви, Українки Америки! Організуйте по всіх закутинах, де лунає наша рідна мова, складки на хату для Ольги Кобилянської! Докажім з грядучим Святом Її не шумними фразами, не пустими славословіями, а спасенним і прекрасним ділом, що ми гідні діти того Народу, во благо визволення якого трудиться наша велика письменниця вже повних 40 літ в незломному завзяттю свойого творчого Духа.

(Всі українські часописи в Америці проситься передрукувати цей поклик).

НЕБО БОМБАРДУЄ ЗЕМЛЮ.

Наука стверджує, що на землю що години зпоза світів паде 400.000 метеорів, простими словами, 400,000 каменюк ріжної ваги від 15.000 клґ. до цілком маленьких. До цього часу найбільший метеор упав в Арґентині (15.000 клґ.), в Бразилії (8.600 клґ.) можливо, що падали й більші, але не на землю, а в море. Всі метеори мають в собі велику скількість заліза. Иноді небо зажартує і посилає на землю камяний дощ. На щастя це буває рідко. Людство памятає такий дощ, що впав у Саксонії в 823 році, у Франції в 1803 році; тоді на площі в 10 квадратових кільометрів впало поверх 3.000 каменюк; найбільший важив 9 клґ. Цікаво, що такий дощ паде з цілком нормальної хмари. Все це, як твердить наука, є відломки небесних тіл.

ЗНОВ „РОЗКРИЛИ" КОМУНІСТІВ.

В повіті Молодечно на Виленщині „розкрили" окружний комітет комуністичної партії Західної Білоруси, при чому арештовано понад 30 осіб.

ПРОЄКТИ НОВИХ ЗАЛІЗНИЦЬ У ГАЛИЧИНІ.

Комунікаційна комісія приняла резолюцію на адресу міністерства шляхів про потребу почати підготовчі роботи для нових залізничих шляхів: Коломия—Косів—Кути, Підгайці-Теребовля і другого шляху Львів—Коломия—Снятин. Тепер тільки питання: чи [illegible] поколінню це цими [illegible] ми поїде.

ШКОЛА І ЦЕРКВА

КРИТИЧНІ УВАГИ ДО ШКІЛЬНОГО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Написав **Профц Др. Олександер Сушко.**

(Продовження).

(7)

IX.

Стара і нова інтелігенція. — Слава піонірам української школи в Америці!

А деж серед того пропадала українсько-американська інтелігенція? Яку ролю відіграла вона у величнім драмі Відродження українського працюючого народа в Америці?

Є це окрема сторінка нашого збірного життя на еміграції, й цьому питанню позволю собі посвятити пару уваг.

Загальна характеристика української іміграції в Америці та її так званої „інтелігенції" є в освітленню ідеольоґа лівого крила зорганізованого українського робітництва в Злучених Державах — слідуюча:

„Українська іміграція в Америці хоч і не живе компактною масою, то все таки не вповні засимільована і живе до певної міри так званим іміґрантським життєм... Прибула вона сюди переважно із західно-українських земель (вчислити тут можна крім Галичан, ще й Буковинців та закарпатських Українців), з земель, що в ті роки в цілости були під пануванням австрійського цісарства...

„Виїзджали з земель України лишень найбідніщі шари українського народа, що їм тяжко було щонебудь вдіяти на своїй батьківщині. Склад тих емігрантів це переважно (як не в цілости) безземельні і малоземельні селяне, яким занадто було тісно серед умовин напів февдального дідичівського землепосідання. І виїзджали (процентово до селян в дуже незначній скількости) міські челядники та частина робітників, що жила напів жебрачим життям, а яких переважно в зневажливий спосіб називано міськими або „жидівськими труґарами". Крім того виїздила з краю **частина інтелігенції.** І ця послідна становила **незначну частину іміграції.** Тай самаж та іміґруюча інтелігенція складалася в подавляючій більшости з голодних людей, переважно зі студентів, що з тих чи инших причин не покінчили ґімназій, і дуже рідко з тих „щасливців", що бачили університет. Ці повище надмінені три ґрупи, яких у ніякім разі не можна назвати соціяльно розріжненими ґрупами, й складали ту компактну масу іміґрації з краю, і ці три ґрупи складають українську еміґрацію в Америці".

Загально — повища характеристика складу нашої іміграції вірна. Не улягає тєє ніякому сумнівови, що ряди української інтелігенції в Америці дуже ріденькі. Та всеж не годиться забувати того, що ці ряди не складаються **нині** виключно із самих старокраєвих утікачів. Протягом десятків літ побіч так званої старокраєвої інтелігенції зявилися поважні ряди **нової української інтелігенції в Америці,** т. є. ряди доволі численних українських заводівців (або як тут кажеться: професіоналістів) як: учителів, адвокатів, лікарів, склепарів і всякого рода инших бизнесменів та агентів, що у великій мірі родились вже тут, на американській землі, й тут здобували собі вищу освіту в американських школах. **Чисельно вони вже перевисшають так звану старокраєву інтелігенцію.** На наших очах вони вибиваються тут та там у нашім збірнім громадянськім життю наперед та пробують при сприятливій нагоді ставати на чолі наших організацій. Поминувши їхні спорадичні проби яркої експльоатації наших робітничих мас — вже у чисто американський спосіб — стають вони поволі **позитивним** вкладом у наш загальний народній дорібок. Можна безпечно надіятися, що коли не в першім поколінню, то певно вже у другім, ця **нова** наша інтеліґнція принесе нам **гарні і трівкі відсотки.**

Вплив української інтелігенції в Америці на наше збірне громадське житте був досі, на маю думку, **дуже незначний і поверховний.** Якістю був він, як це звичайно буває в життю, вчасти додатний, отже **корисний,** а вчасти відємний, отже **шкідливий.** Та вжеж основне вичерпанне тієї теми не входить в рами теперішньої нашої аналізи. Тут годиться підчеркнути лишень тєє, що загал нашої іміграції в Америці, занятий всеціло потребами та інтересами церков і священства, не звертав на своїх світських інтелігентів найменшої уваги й лишень в ряди-годи запрягав їх до ужиточної громадської праці — і то лишень у ролі **друго- і третьо-рядних прищіпок** у церковно-парохіяльному штабі. **У казочнім блеску та сяєві церкви і плебанії — нужденної постаті українського інтелігента ніхто й не запримічував,** і я є певний, що імя не одного українського старокраєвого інтелігента, що тихою, ревною та незамітною, а одначе повною посвяти працею для добра не одної нашої громади клав трівкі основи під наше краще завтра, й зійшов так само тихо та незамітно, в голоді та холоді, опущений усіма, у сиру могилу, забулося вже давно. І коли, як і кому було глядати на тєє, як тії наші інтелігенти, необзнакомлені та не підготовані як слід до діяметрально противних і відмінних умовин нової країни, ніж тії, серед яких вони родилися та виростали, **марнували** свої сили та **коротали** свій вік у марній, безцільній та нікому непотрібній боротьбі за істнованнє, не маючи спромоги послужити рідному народови так, як цего не один з них бажав собі горячо у свойому серцю, й так, як цего вимагала хвиля... Усі **незлічимі засоби безцільної енергії та майна** нашого загалу зуживалися на протязі десятків літ на заспокоєннє все більших і більших потреб церкви і парохії, а на усе проче не зверталося просто ніякої уваги...

Що того рода „народня економія" була крайно **нездорова і шкідлива,** що борше чи пізнійше вона мусіла допровадити до катастрофального заломання, це бачив не один із них інтелігентів, не один з них говорив про це голосно, а дехто навіть і відважився писати про це у наших нечисленних тоді поступових часописах. Та це мало що помагало: наші „духовні" провідники пятнували усе того рода розумні та справедливі голоси як очевидне **„радикальне бунтарство",** й докладали іще більших заходів, аби відсунути як найдальше назріваюче „пробудженнє мас".

А це „пробудженнє мас" росло мимо усіх перепон та спротивів усіх темних сил — з кождим роком чимраз то більше, чимраз то живіще. Та серед того — чимало із цих перших українських інтелігентів-піонірів в Америці сходило до гробу — з фізичного недостатку, голоду та нужди, чимало коротає нині свій вік у заведеннях для невилічимо недужих (я маю адреси кількох), а чимало пішло на службу до чужинців, продаючи себе за миску сочевиці усяким американським релігійним сектам. Прочі розсипалися на посадах у наших нечисленних запомогових організаціях, редакціях, школах, банках та фабриках, а ще инші стали на службу у ріжних асекураційних та корабельних компаніях. Таких, що дали прилюдну соблазнь ярко неморальним життям, пиянством, картограйством, розтратою громадського гроша або й особистою хапчивістю, лакімством й поганою жадобою легкої наживи з кривдою других, було між ними — на щастє — не богато.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО ДЕ ЧУВАТИ?

Появився комунікат з наради Комітету Оборони Української Церкви і вслід за комунікатом кілька дописей в справі церковної боротьби.

Що це, подумає дехто: чи вже скінчилося все з підписанням священиками римського наказу? Ні! Боротьба іде дальше. І то поважна боротьба, бо тепер вже не словами, не на папери, але ділами. Видко се хочби з часописних оголошень про численні збори в церковно-народних справах.

З численних листів які прибувають до Комітету, виходить що парохії не сплять. В Клівленд, Огайо гуде мов в улию, Карнеґі кінчить вseдовзі процес; Детройт прочищує поле з буряну Скоропадсько-шамбелянського. В Котсвіл, Па., навіть сам січовий капелян не годен погодити людий з гадкою повинуватися конкордатникам.

І сего годі промовчати, що в Филаделфії має стати нова катедра, що парохіяне думають покидати еп. Богачевського і його задовжену катедру і вже на 14. с. м. будуть мати богослуження на Норт 9-тій вулиці в тій церкви, в якій правиш еп. Ортинський, коли прибув до Америки.

Парохія в Вілмінгтон, Дел., вже 5 неділь не має богослуження, а таки не хоче впустити до себе любимця епископа. Тяжка тут боротьба, бо стейт Делавер, як і много инших стейтів, має спеціальні права церковні, вложені за посередництвом латинських епископів до конституції цего стейту. Але і на той оріх є зуби, що його розкусять і вкороткі дочекаються люди священика, котрий буде спільно з ними працювати на церковно-народній ниві.

В Честер організуються в нову громаду, котра буде сама рядити своїм добром. Весь свій церковний маєток лишають. І хоть як серце болить їх за тим тяжко запрацьованим грошем, який складали на свою святиню, так волять виречися всего, як віддати свою душу на службу ворогам свого народа і зробити з себе та дітий своїх українських яничарів.

Много громад не дало ще відповіди на те, чи вони задивляються на церковно-народну боротьбу. Що з вами чувати? Давайте о собі чути, та подавайте свої думки.

Референт.

ЗИТА ІДЕ СЛІДАМИ МАРІЇ ТЕРЕСИ.

Призвичаєння це є найбільша сила на світі, і як каже Шекспір: „призвичаїться чоловік до люльки, то волить люльку як жінку, а призвичаїться до чарки, то за чарку рідну маму вбе". Ось вам вірна історія життя бувшої цісаревої Зити, яка будучи австрійською цісаревою, жінкою Карла I., привикла до роскошей та мусіла про них забути. Коли нещасна доля закпила собі з неї і в Австрії вибухла революція, і її чоловік помер на острові Мадейрі, керму в державі взяли в руки соціялісти, а прогнана цісарева-вдовиця з вісьмома дрібними дітьми почала скитатись по европейських краях.

Скитавшись з краю до краю, Зита продавала на прожиток для себе і дітей ріжного рода біжутерії, що мала при собі, як спадок з цісарського двора. Вкінці опинилася вона в Еспанії, в свого свояка, еспанського короля, котрий відступив їй в своїй палаті десять кімнат, та дає їй удержання.

Однак їй цего всего замало, вона хоче бути на власнім королівськім дворі, і тому придумує ріжні пляни якби дістатися назад на престол зі своїм сином, пятнацятилітнім принцем Оттоном. До Австрії не має чого вертати, бо Австрія тепер республикою і може злучитися з Німеччиною; лишаєтьcя ще Мадярщина, і туди звернула свої мрії екс-цісарева Зита.

Зита пригадує собі ті часи, коли її покійний чоловік Карло коронувався на угорського короля в Будапешті, яке то тоді було одушевлення між мадярською шляхтою. Зита добре тямить ці пропамятні слова, які Карло говорив з бальконy до десятьтисячної мадярської маси: „За волею Божою, за батьківським наслідством, за вашою згодою принимаю корону доброго мені мадярського народа, та буду боронити ваших прав, вашої чести, та вашого достоїнства, а коли мої сили ослабнуть, то мій син заступить мене".

Зита тому казала добути серце Карла, що було поховане у Відни, та перевезти до Мадярщини, і поховати в королівській гробниці, де спочивають всі мадярські королі, почавши від кількох соток літ. На цім торжестві була Зита зі своїм сином і тоді заявила, що вона думає, що її син, Отто, коронується короною св. Стефана, за волею Божою та батьківським звичаєм, а тоді мадярська шляхта відповіла, що на се ще не пора, бо її син ще малолітний, а в краю неспокій.

Зита поклякалась тоді на історію та сказала, що Марія Тереса, як цісарева-вдовиця, представила вам як наслідника мадярського престола шістьмісячну дитину, і ваші предки мимо того, що знали ваґу хвилі, проголосили королем сю дитину, а тоді були тяжкі часи до пережиття для вашого народу, як тепер а цісарева правила краєм досить добре в імені свого сина.

Що до мене то я не хочу правити в імени мого сина, ви самі поставте собі реґента, щоб рядив краєм, а мій син вже не така дитина, як був син Тереси.

І шляхта мадярська дійсно згодилася, тільки просила ще трохи зождати, заки вони виметуть з краю большевицьку заразу.

Коли румунські циґане окликали своїм королем шістьлітнього Мигая, Зита ніяк не може заснути, мимо цего, що прекрасно грає еспанська арфа за стіною в королівськім покою; однак Зити сон не береться, вона навіть лиха на тих Мадярів, що муку воно так, що румунські циґани окликали королем шістьлітну дитину, коли її син, Отто, вже має аж пятнацять літ, і вже давно повинен бути королем мадярських циґанів.

Ну, але Зита натре їм добре чуба за це пізніше, бо ліпше пізно, як ніколи, підготовляє тепер шлях на мадярський престол синови. Як звичайно, у королівських передпокоях роїться від ріжного рода кореспондентів ріжних газет і ріжних напрямків: француських, англійських і инших. Зита користає з нагоди, та дає кореспондентам звідомлення про свого сина Оттона і каже, що син дуже полюбив мадярський нарід, що дуже бажає мешкати в тім краю, що мила йому та сторона, бо там спочиває серце його батька, що Отто все молить Бога, щоб мадярська земля текла медом і молоком, та щоб її нарід був щасливий. Відтак дає до поміщення в часописах знимки свого сина в мадярській ноші у шапці з пером на голові, як то колись вбирався Кошут, (подібно як Василь Вишиваний вбирав вишивану сорочку, коли хотів бути гетьманом України).

Відтак дає знимки з урни, де находиться серце Карла, а опісля фотографується сама в короні, дальше дає знимки, як Марія Тереса з дитиною на руках стоїть перед мадярською шляхтою, котра принадає до її ніг та окликує її сина угорським королем. Цей крам несуть кореспонденти до своїх газет і залюбки друкують його, головно француські. Франція дуже попирає Зиту, бо це вода на її млин. Це є в її інтереci, щоб мадярським королем став оден з габсбурських принців, бо цим робом Франція думає загородити дорогу Австрії до злуки з Німеччиною, а звісно, що сильна Німеччина, це меч Дамокля для Франції. Француські політики хитрі; вони не спали від дурного хатою, вони все люблять строїти чого рода іграшки, бо вони знають, що де буде панувати король, то там нарід буде робучою скотиною, але ніколи не буде здібний до свобідного життя, а Франції саме того і хочеться, щоб вона одна була диктаторкою на европейськім континенті.

Шановний читач пригадує собі часи Української Народньої Республики, що як наші міністри звертались до Франції о поміч в грошах і амуніції, то ся послідна сказала, що дасть і гроші і муніцію, але аж тоді, як Україна віддасть на пятьдесять літ в аренду усі залізниці на своїй території, і цим робом вона-б держала головний пульс життя на Україні!

Повисші стрічки не дають ніякого наукового корму читачеви, але я бажав звернути увагу ініціяторам будови нашої держави, щоб вони вже раз перестали вибивати пороги по паризьких передпокоях, та вижебрувати грошей на повстання; найвисший час, щоб зрозуміли всякого рода Левицькі, та Остряниці, що чужинці бажає нам упадку, а не піднесення. Те саме повинні затямити собі всякого рода Назаруки, що погано ходити по чужих загумінках та просити всяких Скоропадських, щоб вони стали гетьманами України, бо такого рода людей Україна не потребує. Полишіть це та зайдіть у сірі маси та виховуйте їх у просвітно-національні дусі, а тоді будете дійсно ініціяторами будови української держави в повнім того слова розумінню.

В. Гасій,
Трентон, Н. Дж.

„ЯК ДІЙТИ ДО ЩАСЛИВОЇ РОЗВЯЗКИ".

Розумний це був голос і звернути повинні увагу на него всі, особливо духовенство. Не закриваймо правди і не манім себе. Коли так далі піде, останемо, Отці, пастирями без стада, бо епископ не уступить і своєї політики не змінить. А з його політикою нарід ніколи не погодиться. Вона стане в горлі і самому духовенству. Наша церква впаде, коли не підемо з народом. Хочемо ратувати церкву, ідім з народом.

Священик.

Др. Остап Грицай (Відень).

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА ЯК ПИСЬМЕННИЦЯ

(Спеціяльно для „Свободи").

(Продовження)

Вона, яка хоче передовсім бути „собі ціллю", а опісля „стати або для одного чимсь величним на всі часи, або віддатись праці для всіх, боротись за щось найвисше, сягаючи далеко поза буденне щастя" — вона не може нашвидку проміняти Орядина за Льордена і в суті речі починати в нього те буденне життя, яке так зненавиділа у вуйків. Таку жертву може вона принести тільки для чоловіка, духова сила якого булаб їй тривкою запорукою справді вищого життя на будуче. І тому й пише вона тоді, що „хотілаби побачити Орядина великим, значним. Великим із характеру, або значним із праці для народу свойого". Так до цеї точки психольоґічний образ нашої повісти змальований Кобилянською справді мистецькою рукою, тимбільше, що принагідні хвилі сумніву, зневіри і хитання в геройки все наново опромінюються сяйвом оконечної віри в себе та в спасенність **творчої праці**, про яку в Кобилянської скрізь слова розмолено захоплення. Але з хвилею, коли Орядинові часбратися до тої творчої праці і вийти поза вузькі межі буденщини, він попадає у що-раз більшу пассивність і кінчає вкінці як чоловік польської панни, з якою жениться тільки для грошей і вигоди. Але Наталка з весь той час не в силі позбутися якогось кволого, з її висшою духовістю не дуже то гармонізуючого сентименту до нього. А прецінь — що булаб тут сотворила наша письменниця, колиб їй було вдалося розвинути характер Орядина саме під впливом Наталки до вершини досконалости, зобразити нам його в творчій, організаційній праці для народу з гострим накресленням тодішніх обставин по містах і селах Буковини та з малюнками постепенного оживання національного духа по глухим кутам і затишам під гомін революційних кличів! Такі картини суспільної роботи тут, зазначеної в нашій повісти з самого початку, малиб нині для нас неоцінимих культурно-історичну вартість і робилоб отсю книгу важною не тільки з погляду на жіноче питання.

Правда — про потребу праці для народа говорить Наталка при кожній нагоді, і знає вона гаразд, що саме освічена людина в тім напрямі повинна працювати під стягом громадянської ідеї. — У нас — каже вона раз до Орядина — числиться один освічений чоловік за двох-трох, не забувайте цього! — А далі: — Завдайте собі праці, щоби стали таким, яким я вас уважаю: розумним чоловіком із вірою в ідеальні вимоги життя, поривaючим приміром для загалу. **Нашому народові треба проводирів всюди і всюди. Ох, колиб я була мущиною, так як ви, я не вагаласяб ані хвилини, якою дорогою йти; не зважаючи ні-нащо летілаби в гору, мов орел, і кликала ще й других за собою.** — Колиж Орядин відповідає тупо, що „люде не орли", Наталка каже: — Ні, вони щось більше і благороднїше, ніж зарозуміла птиця. Люде в моїх очах щось дуже гарне, а бодай щось таке, що може бути красшим. — І вона додає у своїм захопленню одушевленно долею рідної людини: — Я хотілаби, щоб усі Українці були орлами! — Таких прекрасних висловів в нашій книзі багато. Вони значно підкріплюють ідейну сторону повісти, і все наново в силі переконати нас про те, що Наталка не тільки для себе хоче бути оконечною ціллю. Адже і згадуючи свої розмови з чужими людьми Наталка зазначає гостро свою думку про нарід та його ворогів, коли пише: — Опісля велася мова про нужденне положення нашого народу і лицемірну політику Поляків і правительства. Я розгорячилася аж до зворушення й чула, що мої очі горіли незвичайним огнем. **Я ненавиділа Поляків уже від вродженою ненавистю і не вміла ніколи оставатися спокійною, коли говорила про них.** Вкінці сказала: **Нехай утискають нас Поляки, до скону, нехай видумують на нас пляни і заходи, котрі, що правда, шкодять нам багато, підтинають неодно життя, але яко націю не затерти — це не вдасться їм ніколи!** Ми сонна, лінива, вигідна сила, що до терпіть звикла мов вязень до оков, однак, подражнена раз до крови і введена в захват, зломить тиранську руку раз на все. Коли тільки сотна частина мойого народу відчуває так, як я, то ми не згинемо! **Я перенята його естом, мов ростина соняшним світлом, а коли хто так відчуває, те не загибає.** — І повторює це ніби самотна мрійниця великого німецького фільософа Ф. Нічше (Nietzsche) про те, що „чоловік зрікається величного життя, коли зрікається **боротьби**". Так без сумніву Наталка розуміє добре значіння і конечність визвольної праці для загалу і визвольної боротьби за нарід, коли ступає на шлях свойого нового життя. А коли цілість нашої повісти розбуджує в читача своїми подіями всетаки почування якоїсь дізгармонії, якоїсь томливої переваги в сторону чистого фільософування по лінії теоретичної ідеольоґії, то жерелом цього — на мою думку — саме та безплідність розмов Наталки з Орядином у відношенню до нього та **недостача реальйого ділa тут, що надавалоби їм тривкої основи в розмалюванім перед нами життю.**

Бо й сама Наталка стає кінець кінців дружиною сина тої пані Марко, лікаря при маринарці, змальованого авторкою де-що надто одностороннo та ідеально, та це з довволі сумнівним рисом того аристократизму, що, як каже авторка „застерігається зазадалегідь від спільництва з усім, що звуть „плебейскістю" і сторонить від його в думанню і в учинках". Я поминаю вже те, що пан Марко — Хорват, та що від нього вчиться Наталка небезпечної фільософії „розуміти і другі народи", небезпечні, кажу, бо тоді врешті-решт доведеться нам розуміти і Поляків, і доводиться читачеві і на одруження Орядина дивитися єще иначе. Але той аристократизм хорватського лікаря з його хитко зазначеною неохотою до „плебейскости", віддалений уже тільки на один крок від ложного аристократизму тільки Павліни і погромщика соціялізму, професора Льордена. Йому недалеко до буржуйського самовдоволення та індіферентности з суспільного погляду, а з тим усім його сентиментальне: „що люблю, те вже люблю на віки" не в силі примирити читача як слід. Тимто в суті речі характер Орядина подуманий авторкою далеко глибше, ніж характер хорватського лікаря. І колиб Кобилянська була лишила Орядина головним партнером Наталки до кінця, розмальовуючи нам психічну еволюцію в ньому **від теоретика та ідеольоґа до людини чину** — булоб надало нашій повісти несхитного внутрішнього звязку та ідейної суцільности.

(Дальше буде).

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ГРИНЬКОВЕЦЬ, ЗАЛІЩИЦЬКОГО ПОВІТУ.

Дорогі Браття і Товариші!

Ми одержали від Вас 250 долярів на будову Народного Дому Просвіти, за що складаємо усім жертводавцям сердечну подяку. За прислані гроші купили ми площу під будову та трохи матеріялу.

Наша молодіж з запалом взялася до праці, щоби збудувати свою хату. У день заробляє вона на кусок хліба у полі, а вечерами, при при ліхтарнях, тягає каміння, глину і воду, щоби усьо було під руками; то-му, що змученої худоби не можна уживати до помочі, наші хлопці самі запрягаються та усьо привозять, а на щастя є усього богато, бо наша читальня має 118 членів, що держаться разом як одна родина і горнуться до Просвіти. Самі члени розпочали будову читальняного дому, 15 метрів довгого, а 11 метрів широкого, заклепили пивницю і почали будувати стіни та побачивши, що самі не вдуяжуть верху читальняного дому, наняли майстра-будівничого. І весьо пішло як найлучше. Несподівано 10 мая впав великий град, величини курячого яйця, і понищив усі засіви з винятком барабилі і кукурудзи. Через те стратили ми надію, щоб власними силами докінчити будову розпочатого дому Просвіти і звертаємося до Вас, Дорогі Родимці, з просьбою: Поможіть нам хоч верх покласти на наш читальняний дім. Ми знаємо, що Ви тяжко працюєте на кусок хліба, та коли Ви були вже так добрі і дали почин до будови читальняного дому, то дайте нам і змогу докінчити сю будову. Згаданий град вибив усі засіви, почавши від Дністра, так що помочі не сподіємося нізвідки, хіба від односельчан з Ню Гейвен, бо ані з Ню Йорку, ані з Канади, не маємо ніякої відповіди на наші письменні просьби. Свої жертви просимо слати на імя касієра, Микити Дідушка. Імена жертводавців запишемо до пропамятної книги, та вже наперед складаємо за них сердечну подяку.

Як укінчимо дім, то пішлемо Вам рахунок з усих приходів і розходів, та кілько сей дім коштував.

КОМІТЕТ БУДОВИ НАРОДНОГО ДОМУ:

Дмитро Скакун, голова; **Микита Дідушок**, касієр; **Олекса Фількевич**, секретар. Контрольори **Теодор Слуговський** і **Гриць Чухрій**.

Комітет у Ню Гейвен зібрав $317.50, з чого 60 дол. вислав на сироти до рідного села, а на будову читальняного дому 250 долярів; на пересилку видано $7.50. Усіх тих односельчан, що збирали на ту ціль гроші, а їх ще не вислали, проситься вислати їх як найскорше.

За комітет в Ню Гейвен:

І. Третяк, голова; **К. Марущак**, касієр; **Т. Миронюк**, секретар; **Ф. Заяць** і **М. Чухрій**, контрольори. По близші інформації проситься писати на адресу:

I. Tretiak,
104 James St., New Haven, Conn.

СВЯТО ПОСВЯЧЕННЯ ПЛАСТОВОГО ПРАПОРУ.

(Нарис).

Неділя. Гарний червневий день. Ніжно-синій бальдахим неба, прикрашений облаками, пишно разгорнувся над лісом. Згори, зпоза ніжних облаків визирає тепле й ясне сонце. Повітря чисте, прозоре, без куряви і не розпалене літним сонцем, манить людей з тісних і задиханих кімнат. І виходять мещканці міста далеко в поле, в зелений ліс; инші знова спішать до міських городів. Вся молодь іде гуртом на гімназийне подвіря, бо там має відбутися посвячення пластового прапору.

Гімназийне подвіря. Мале вправді, але таке дороге, симпатичне, солодке майже, бо своєрідне. Свобідно тут, як у себе.

Будинок гімназії прикрашений синьо-жовтими прапорами. Дерева в синьо-жовтих прапорах. На столиках синьо-жовті прапори.

На подвірю, куди оком глянеш, то пластуни, пластунки і їх шкільні товариші, що прийшли до них у гості. А там представники всіх товариств і вчителі.

А над цим всім на високій щоглі має і з вітром грається блакитно-золотий прапор і говорить місцеві, що сьогодня у пластунів велике свято.

Під деревами зібрався гурток пластунів і грають стрілецькі й пластові пісні на гітарі й на мандолинах, инші співають.

А на подвірю рух і життя. В повітрю згори сиплеться ріжноманітний дощ конфетті. В теплих проміннях сонця літають барвисті й пахучі цвіти. Молодь весело сміється й бавиться.

Нараз — „третій округ позір!" — паде приказ.

І все затихло, заніміло. Лиш листя перестало шуміти й блакитно-золотий прапор тріпотався на хвилях вітру.

Тихо, тихо стало.

„Збірка!"

„Ходом руш!"

І пластуни з пластунками утворили великий прямокутник перед столом, укритим килимом, синьо-жовтими прапорцями й зеленню, перед яким стоять представники пласту й громадянства.

Напруження.

„Хорунжий, виступи!" — чути приказ кошового отамана.

В асисті двох пластунів виступає молодий, гарний хорунжий і стає на середині прямокутника. Його сині очі глядять уперед; здається видко, як горить у них огонь. Молоде лице хорунжого дещо приблідло; а звичайно лагідне чоло стало дуже поважне, майже суворе.

Тихо. Наче в соборі. Чути притищений віддих присутніх.

„Прапор, виступи!" — переймає святочну мовчанку голос кошового.

І знову в асисті старших пластунів виступає звязковий куріня. В руках держить гарний пластовий прапор, який так чудово міниться у проміннях сонця й пестливо грається з теплим леготом і стає напроти хорунжого.

Хорунжий стоїть „позір". Три пальці, зложені по пластовому, підносить вгору й поволі, поважно повторяє за звязковим слова присяги:

„Даю пластове слово чести, що цей повірений мені вами, товариші, прапор вісімнадцятого пластового куріня ім. Івана Франка збережу в ненарушеному стані й пошані, належний знамени благородної ідеї Українського Пластового Уладу".

Голос затих. Настала тишина. Звязковий передає прапор у руки заприсяженого хорунжого. Очі присутних глядять на молодого хорунжого й пластовий прапор, який має обеднати всіх пластунів під знаменем одної, спільної, пластової Ідеї.

„Прапор, обернись!" — чути короткий приказ.

І хорунжий з прапором обертається в сторону пластунів XVIII. куріня.

„Вісімнацятий курінь, позір!"

І знову тихо, торжественно. Теплий, погідний вітрець, що прилинув з піль і левад, ніжним леготом лоскоче розпалені лиця присутніх.

Пластуни XVIII. куріня стають „позір". Вимовляють слова присяги, які теплий вітер понесе на своїх крилах у великі міста, тихі села, зелені ліси, мрійливі гори й розвіє їх на широких степах України.

Дзвінкі голоси пластунів:

„В приявi представників українського пласту й громадянства даємо тут пластове слово чести, що в нашому пластовому прапорі шануватимемо все видимий знак благородної Ідеї Пласту й не зневажимо його ніколи ділом, яке у хвилі повнення являлосяб доказом, що ми забули про важні для нашого Народу та для всього людства ціли пласту".

Скінчилися слова присяги.

Звязковий відчитує наспілі привіти.

Хоруний кладе прапор на столі, застеленім килимом, а представники всіх товариств вписуються в „Золоту Книгу". Притім посипалися щедрі жертви на фонд.

Здається, свято закінчене. Але ні... Чути голос... Хтось говорить... цілком виразно...

„Пластуни! Нехай це свято обеднає вас під найдорожчим стягом спільної й солідної Ідеї...

„Під покровом вашого прапору йдіть твердо й уперто вперед до ясної святині Волі й сонця".

„Нехай ваш хід буде скорий, як блиск лискавки. Ви осліпіть блиском своєї праці чорних Демонів тьми, байдужности й неволі".

„Під чарівним пластовим прапором нехай увійде у ваші серця непорушність гір, сила океану, могутність буревію, свобода степових вітрів".

„Не схиляйте ніколи вниз вашого прапору! Держіть його високо! І завжди йдіть з ним вперед! Ідіть щораз вище до певної побіди!"

Таємний голос затих. Всі ще стоять непорушно. Що це? Хто це? Чи це був голос, чи мені причулося?

....

Скінчилося свято. Розходяться. А вітер пестливо лоскоче лице хорунжого й шепоче:

„Не схиляй ніколи вниз прапора, лиш держи його високо".

(Присвячую хорунжому VIII. пл. кур. ім. І. Фр., Л. Крисько-ві).

Митрофанко.

СВІЙ ДО СВОГО — ВСІ ДО ЖИДА.

Є в Станиславові українська пекарня Пов. Союза Кооператив. Всі українські кооперативи і приватні склепи побирають з тої пекарні печиво. Рівнож і тутешний гр.-кат. Духовний Семінар вобирав з тої пекарні товар. Та в місяці марті ц. р. відмовився побирати дальше в своїй інституції печиво, подаючи причину, що нібито товар є лихий.

Зовні це виглядалоби зовсім правильно, але, коли подивимося близче, побачимо тут інтригу ославлених своєю протинародною і угодовою працею на станиславівському грунті панків. І тут постараємось пояснити, де і в чім лежать причини бойкоту української пекарні. На передмістю в Станиславові, Книгинин-Кольонія, є площа з двома будинками, належача до т-ва „Укр. Захоронка", на котру напосілися згадані вище панки, хотячи зліквідувати Захоронку, а реальність віддати якимсь „сестрам". На це не погодилось громадянство того передмістя і речником його був між иншими управитель пекарні М. Чухновський.

З цеї причини гр.-кат. Духовний Семінар відмовився побирати товар у такого безвірного чоловіка, котрий, захищаючи загально національне добро, відважився постояти проти нахабних одиниць.

Семінар побирає печиво у жида на гірших услівях, без жадної ріжниці в товарі. Ось як виглядає клич „свій до свого". — („Покутське Слово").

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів Тов. Укр. Січи, від. 170, що місячні збори відбудуться в пятницю, дня 12-го серпня, в гали під ч. 72 Morris St., о год. 7-мій вечер. На ці збори кожний член повинен обовязково явитися, бо є нові і дуже важні справи до полагодження. — В. Пасічняк, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Укр. Тов. Згода, від. 294, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеться дня 13. серпня, в суботу, о год. 7-ій вечером, в церковній гали на Grand St., Ровей, Н. Дж. Кождий член мусить явитись на сей мітінґ, бо будуть важні справи до полагодження: як вибір фін. секретаря, справа Сиротинця і справозданне контрольної комісії за пів рік. Довгуючі члени мусять вирівнати всі свої довги. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1.00 дол. — А. Нагребецький, предс.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

—o—

303.

Тов. Запорожська Січ в Олієн, Н. Й., відділ 363. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — В нашій місцевости будується Народний Дім і з тої причини справа Сиротинця У. Н. Союза зійшла на друге місце. Очевидно, це тільки тимчасово, бо ми всі дуже добре розуміємо, що згаданий Сиротинець мусить повстати, і то в як найкоротшім часі. Хоч люди обтяжені датками на Народний Дім, то все таки ми вислали доси на Сиротинець У. Н. Союза $55.25, а тут ще залучаю $3.00, які зложили наші члени. Самособою, що жертви на Сиротинець будемо збирати дальше. — Г. Підскальний, секретар.

304.

Тов. Івана Франка в Клівленд, Огайо, від. 334. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — Висилаємо чек на 13 долярів. Се є перша сьогорічна маленька жертва на Сиротенець У. Н. Союза від поодиноких членів (в листопаді м. р. наш відділ жертвував на сю ціль $24.50). Тепер у нашім товаристві будеться збирати жертви на Сиротинець кождого місяця і кождого місяця будемо висилати до Вас відповідні звіти. Будемо пильно дбати, щоби кождий наш член сповнив свій обовязок супроти згаданого Сиротинця. — Николай Задерецький, секретар.

305.

Примірне весілля.

Дня 14. липня ц. р. відбулося в нашім місті, Трентон, Н. Дж., весілля членів Тов. Вільні Козаки, 116. від. У. Н. Союза, Марії Паславської. На весільній забаві, підчас обіду, забрав голос гр. Фелікс Калужняк і в короткій промові згадав родину Паславських. Підніс громадські заслуги покійного Івана Паславського, батька молодої, котрий завсіди бажав дочекатися тої хвилі, як його дитина стане під вінець, та не дочекався... Пішов у могилу, але дух його витає між нами. Згадав теплими словами про любов покійного до У. Н. Союзу, которого тепер батьком назвали. А щоби вшанувати імя покійного батька і молодят, то замісць вінця на його могилу зложіть щиру жертву на Сиротинець У. Н. Союза.

Відтак промовив гр. Павло Стадник. Він представив ціль нашої народної святині, яку всі члени і члениці мають все і всюди, при кождій нагоді, попирати — під пору: збирати жертви на Сиротинець У. Н. Союза. Нинішний весільний дар на сю нашу народну інституцію буде в памяти нашим дітям і грядучим поколінням тут в Америці та й у рідним краю.

На цей так гарний і патріотичний поклик гості дуже радо відгукнулися і зложили на Сиротинець весільний дар слідуючими датками (збіркою занялися: Михайло Дідун, весільний староста, і Павло Стадник, секретар 116. відділу У. Н. Союза): Іван і Марія Гальчак (молодята), М. Дідун і Ф. Калужняк по $2.00; Кароліна Паславська, Й. Паславський (стар.), Й. Паславський (мол.), А. Лічко, Г. Решетар, П. Стадник і І. Терлецький по $1.00; Й. Ділл, Марія Лічко, І. Єдлінський, М. Терлецький і Анеля Брувінська по 50 цнт.; К. Кульчицька 45 цнт.; Леонтина Шубровська 25 цнт. Разом $16.20. Сі гроші вислано в призначене місце.

Тут годиться згадати, що гості є майже всі членами У. Н. Союза і самі Хирівщани.

Такої родинної забави, так щиро патріотичної мені рідко коли доводилося бачити. Таких весіль та забав дай нам, Боже, як найбільше, а Сиротинець певно буде! Двох гадок у нас нема.

Пожаданим булоби, щоби всі Українці в Трентоні, котрі належать до У. Н. Союза, робили забави в той спосіб. Бо в нас таке водиться всюди, що як один гість належить до иншої віри або нації, то вже всі сидять тихенько, щоби тільки не згадувати про збірку. А воно так не повинно бути: кождий член чи членкиня повинні бути гордими зі свого членства в У. Н. Союзі і повинні гордитися тим, що можуть мати змогу жертвувати або зібрати жертви на таку інституцію як Сиротинець-Захист У. Н. Союза. Народна справа на першім місці—ото в мене забава!— **Павло Стадник.**

РОБОТА СЕРЕД ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ НА УКРАЇНІ.

На днях відбулося засідання центральної комісії нацменшостей при ВУЦВК, присвячене цілком питанню про зміцнення роботи серед польського населення України. З метою докладного ознайомлення з роботою серед польського населення прикордонних кол України, ЦК нацмен викликала для доповіді представників нацменшостей волинської, проскурівської, камянецької і шепетівської округ.

Нарада зазначила низку великих досягнень в організації польських рад на Україні, в галузі поширення сітки польських культурно-освітніх установ, зміцнення організації КПС в польських селах, притягнення польського селянства до радянського будівництва й громадського життя і т. д.

Разом з тим рада зазначила недостатність роботи на місцях по піднесенню економічного добробуту польського населення на Україні. Нарада визнала за необхідне зміцнити роботу серед польського населення, доручивши місцевим бюрам нацмен неухильно проводити в життя постанови всеукраїнської наради нацменробітників. Вирішено також утворити по низці районів із змішаним населенням посади райуповноважених по роботі серед Поляків. Зазначено, що по тих районах, де посади уповноважених уже істнують, робота останніх дала надзвичайно позитивні наслідки. Окружним бюрам нацмен запропоновано звернути належну увагу на роботу районних польських уповноважених. За основне питання, що повинно стояти в центрі роботи серед польського населення прикордонної полоси, нарада визнала розвиток кооперування польського населення, прискорення землевпорядкування, притягнення трудячих Поляків до керовничої роботи радянських і громадських організацій і т. д.

ЦК нацменшостей в основному погодилася з постановами наради і доручила комісії подати на найближче засідання проект конкретних заходів до розвитку роботи серед польського населення України.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".